

«Το πουρναρόδεντρο των Χριστουγέννων»

Γράφει η Τζουβάρα-Κοψαχείλη Κατερίνα

Αυτές τις ημέρες, καθώς στολίζαμε με την μικρή μου κόρη το δέντρο, ήρθαν στο νου μου αναμνήσεις από κάποια ονειρεμένα Χριστούγεννα της παιδικής μου ηλικίας.

Όπως όλα τα παιδιά έτσι κι εγώ περίμενα τις γιορτές με ανυπομονησία. Γιορτές σήμαιναν ξεγνοιασιά. Τα μαθήματα σταματούσαν προσωρινά και στο σχολείο κάναμε την καθιερωμένη γιορτή, στην οποία συμμετείχαμε όλοι, με χαριτωμένα σκετς, ποιήματα και τραγούδια. Το καλύτερο ερχόταν στο τέλος της, όταν εμφανιζόταν ο ασσούμπαλος Αγιοβασίλης με τα κακοφτιαγμένα γένια από βαμβάκι, για να μας μοιράσει τα δωράκια μας. Δεν ήταν, βέβαια, αυτά που περιμέναμε αλλά μας χαροποιούσαν αρκετά. Πρέπει εδώ να ομολογήσω, πως τον αληθινό Άγιο δεν τον πολυσυμπαθούσα διότι με αγνοούσε συστηματικά.

«Πως γίνεται», σκεπτόμουν, «να γλιστρά μέσα σ' όλες τις άλλες καμινάδες και στη δική μας, που είναι και ευρύχωρη, να "βρίσκει";» Τέλος πάντων Άγιος ήταν, ό,τι ήθελε έκανε.

Μετά τη γιορτή ερχόταν η απόλυτη ελευθερία, με ύπνο πρωινό και ατέλειωτο παιχνίδι. Ακολουθούσε η προσμονή για τα κάλαντα της παραμονής. Κάλαντα με κρύο τσουχτερό και χιόνι στρωμένο που δεν δυσκολευόμουν να το ξεστρώσω, φυσικά με τη βοήθεια της παρέας μου. Γύριζα σπίτι κατάκοπη, με τις τσέπες γεμάτες φραγκοδίφραγκα και περιτυλίγματα από σοκολατάκια που είχα καταβροχθίσει. Η καταμέτρηση των χρημάτων και η κατάθεση στον κουμπαρά γινόταν αμέσως.

Το σπίτι μας εκείνες τις μέρες φορούσε τα καλά του. Η μητέρα μου έστρωνε τα δωμάτια του με τα μάλλινα της προίκας της: κουβέρτες με περίτεχνα σχέδια, κεντητά χαλιά και κόκκινες φλοκάτες. Υπήρχε παντού ζεστασιά, αλλά Χριστούγεννα δεν «μύριζαν». Για κάποιο λόγο που αγνώω, κουραμπιέδες και μελομακάρονα δεν φτιάχναμε. Αυτό, όμως, καθόλου δεν με ένοιαζε. Υπήρχαν άφθονα γλυκά του κουταλιού, τα οποία τιμούσα δεόντως, σταφίδες, ψημένα αμύγδαλα στη σόμπα και φιρίκια ολόγλυκα από τη γέρικη μηλιά του κήπου μας. Εκείνο που με ένοιαζε και με στενοχωρούσε ήταν το γεγονός ότι δεν στολίζαμε δέντρο. Οι γονείς μου, άνθρωποι άλλης γενιάς και ηλικιωμένοι, δεν συγκινούνταν από το συγκεκριμένο έθιμο. Πικραινόμουν, λοιπόν, όταν άκουγα τους συμμαθητές μου να μιλούν με καμάρι για το ωραίο τους δέντρο, το στολισμένο με γυαλιστερές μπάλες και πολύχρωμα φωτάκια. Ευχόμουν να είχα κι εγώ ένα, αλλά δεν τολμούσα να το ζητήσω.

Τα πράγματα άλλαζαν όταν μια χρονιά, θα ήμουν γύρω στα δέκα τότε, ήρθε ο θεός Σπύρος για να περάσει τα Χριστούγεννα κοντά μας. Ο θεός δεν ήταν ακριβώς θεός, συγγένεια δεν υπήρχε, ήταν καλός φίλος του πατέρα μου και γλυκύτατος άνθρωπος. Ήταν οικοδόμος, συνταξιούχος πια και, παρότι σχεδόν αγράμματος, ήταν πολύ καλλιεργημένος. Διέθετε αυτό που λέμε «κοινωνική μόρφωση». Ζούσε στη Αθήνα και τα καλοκαίρια, μαζί με τη γυναίκα του την Αγγελική, ερχόταν στο χωριό και παραθέριζε στο σπίτι μας. Πρώτη φορά μας επισκεπτόταν χειμώνα και μέσα στις γιορτές. Είχε, όμως, πρόσφατα χηρέψει και ήθελε να ξεφύγει λιγάκι από τη θλίψη του. Ήρθε φορτωμένος γλυκά και δώρα για μένα. Ρούχα ήταν, νομίζω. Πρόσεξε αμέσως πως κάτι έλειπε από το σπίτι και απόρησε.

«Καλά, το δεντράκι σας πού είναι;» με ρώτησε.

«Δεν έχουμε δεντράκι», είπα εγώ με παράπνο.

«Δεν έχετε; Και γιατί παρακαλώ;»

«Ο μπαμπάς δεν θέλει», εξήγησα. «Λέει πως όλα αυτά είναι περιττές πολυτέλειες».

«Μπα, ώστε έτσι ε;»

«Έτσι».

«Εσύ», είπε κοιτάζοντας με τρυφερά με τα καστανά του μάτια, «θα ήθελες να είχατε;»

«Αν θα 'θελα λέει!»

Ο θεός μου έριξε ένα βλέμμα, που θα το χαρακτήριζα ελπιδοφόρο, κι ύστερα φόρεσε την καπαρντίνα του και βγήκε. Επέστρεψε, λίγο αργότερα, μ' ένα χαμόγελο στα χείλη και μια τσάντα στα χέρια από το παντοπωλείο του Θέμη. Την άφησε μαλακά μπροστά μου, παρακινώντας με να την ανοίξω. Την άνοιξα και χοροπήδησα από χαρά όταν είδα τις θαυμάσιες γυάλινες μπάλες, γαλάζιες, κόκκινες, ασημένιες και -Χριστέ μου- τα πολύχρωμα φωτάκια!

«Αχ, θείε μου σ' ευχαριστώ!» φώναξα, αγκαλιάζοντάς τον. «Πολύ σ' ευχαριστώ!»

«Άσε τις ευχαριστίες κατά μέρος και δώσε μου ένα φιλί», είπε εκείνος προτείνοντας το φρεσκοζυρισμένο του μάγουλο. Του έδωσα το φιλί που μου ζήτησε και καμιά τριανταριά ακόμα, για να έχει και απόθεμα.

«Εντάξει, φτάνουν τόσα», είπε παλεύοντας να με ξεκολλήσει από πάνω του. «Έλα τώρα να στολίσουμε».

«Ναι», συμφώνησα εγώ. «Να στολίσουμε, αλλά... τι;»

Είχαμε τα στολίδια αλλά... μας έλειπε το δέντρο. Ο θεός δεν είχε φέρει. Ίσως δεν είχε βρει ή δεν του έφταναν τα χρήματα για να το αγοράσει.

«Δεν μου λες Κατερινιώ, τα ζώα σας τι τρώνε;» ρώτησε, με ύφος σοβαρό.

Η ερώτηση ήταν άσχετη με το θέμα μας και με μπέρδεψε. Τον κοίταξα απορημένη, χωρίς να δώσω απάντηση.

«Άντε παιδάκι μου, σκέψου», επέμεινε. «Τι τρώνε;»

Οι κότες μας, σκέφτηκα, καταδεκτικές όπως ήταν, έτρωγαν τα πάντα. Ο γάιδαρος βολευόταν με άχυρο, καρπό και χορτάρι. Οι κασίκες μας έτρωγαν τριφύλλι, κριθάρι και κλαδί που έφερνε ο πατέρας μου από το βουνό. Εκείνες τις μέρες είχε φέρει ένα πουρνάρι εξαιρετικό. Πυκνό, με μεγάλα καταπράσινα φύλλα. Τρυφερό και ολόδροσο. Το είχε κουβαλήσει μέσα στο σπίτι, στο χαγιάτι συγκεκριμένα, και το είχε στοιβάξει κάτω από την ξύλινη σκάλα. Για να διατηρήσει τη δροσιά του το κατάβρεχε καθημερινά με το λάστιχο. Πρόβλημα δεν υπήρχε κανένα, το δάπεδο ήταν τσιμεντένιο και το νερό περνούσε από μια οπή κάτω από την εξώθυρα κι έτρεχε στην αυλή.

«Το πουρνάρι;» έκανα με περιφρόνηση, απογοητευμένη εντελώς. «Αυτό θα στολίσουμε;»

«Αυτό βέβαια!» είπε ο θεός με ενθουσιασμό. «Τι πιο ωραίο από το φυσικό; Τι πιο ιδιαίτερο;»

Εγώ, «ιδιαίτερο» δεν ήξερα τι θα πει, αλλά αφού ήξερε εκείνος είπα να τον εμπιστευτώ. Στρωθήκαμε αμέσως στη δουλειά. Ψάξαμε στον πελώριο σωρό να βρούμε το καλύτερο, στην εμφάνιση, πουρνάρι. Βγάλαμε στην άκρη δυο-τρία κλωνάρια κι απ' αυτά διαλέξαμε ένα πολύ

φουντωτό, με ίσιο κορμό και ωραίο σχήμα. Το μπήξαμε μέσα στο χώμα μιας κόκκινης γλάστρας και αρχίσαμε να το στολίζουμε. Πρώτα τυλίξαμε γύρω του τα φωτάκια κι ύστερα κρεμάσαμε τις μπάλες με προσοχή για να μην έχουμε απώλειες. Κατόπιν, δημιουργήσαμε χιονονιφάδες πασπαλίζοντας τα κλαδιά με τούφες από βαμβάκι. Όταν τελειώσαμε, βάλουμε στη βάση του τη μικρή φάνη και στην κορυφή το αστέρι με τις ασημένιες ακτίνες. Κάναμε μερικά βήματα πίσω και καμαρώσαμε το ιδιαίτερο δέντρο μας. Ήταν πραγματικά υπέροχο.

Αποφασίσαμε να το βάλουμε στο δωμάτιο που αποκαλούσαμε χειμωνιάτικο και ήταν... πολλαπλών χρήσεων. Γινόταν καθιστικό, τραπεζαρία, υπνοδωμάτιο, ενίοτε και κουζίνα. Είχε δυο μικρά παράθυρα νότια και ένα μεγάλο δυτικά. Μπροστά σ' αυτό το παράθυρο, τοποθετήσαμε το δέντρο. Πάνω στο φαρδύ περβάζι. Ήταν η καλύτερη θέση. Ο ήλιος έδυε και το φως του έπεφτε πάνω στις μπάλες κάνοντας τες ν' αστράφτουν. Περιμέναμε με αγωνία να περάσει η ώρα. Όταν, επιτέλους, νύχτωσε και τα πολύχρωμα φωτάκια του άναψαν το πουρναρόδεντρό μου έλαμψε ολόκληρο. Η ευτυχία που ένιωσα εκείνη τη στιγμή δεν περιγράφεται. Το κοίταζα εκστατική, μαγεμένη, κλαίγοντας ασταμάτητα.

«Όμορφο που είναι!» είπε η μητέρα μου, συγκινημένη κι εκείνη. Ο πατέρας μου το κοίταζε σιωπηλός. Πρόσεξα ότι η άκρη απ' το μουστάκι του έτρεμε. Υπέθεσα πως σκεπτόταν την επιπλέον κατανάλωση ρεύματος και περίμενα να κάνει κάποια σχετική παρατήρηση. Δεν είπε το παραμικρό. Ήταν μάλιστα εκείνος που κάθε βράδυ έβαζε το φως στην πρίζα και φωταγωγούσε το δέντρο. Είχε εκτιμήσει, για πρώτη ίσως φορά, την αξία του περιπού.

Εκείνη τη χρονιά γιορτάσαμε τα Χριστούγεννα με κατάνυξη, απλότητα, θαλπωρή. Ο θεός επέστρεψε στην Αθήνα πριν από τον ερχομό του νέου έτους. Έπρεπε, είπε, γιατί τον περίμεναν τα παιδιά και τα εγγόνια του. Δεν μας άρεσε που έφυγε, μας έλειψε. Στο πρωτοχρονιάτικο τραπέζι καθίσαμε οι τρεις μας. Το φλουρί της βασιλόπιτας έπεσε στο κομμάτι μου. Δεν υπήρχε πια τίποτε άλλο να ζητήσω.

Μια μέρα πριν ξεκινήσουν τα σχολεία ανέλαβα, με μεγάλη μου λύπη, να ξεστολίσω το δέντρο. Μάζεψα τις μπαλίτσες του τσιρίζοντας. Το φύλλωμά του, εξαιτίας της ζέστης που επικρατούσε στο δωμάτιο, είχε στεγνώσει και τα αγκάθια του τσιμπούσαν. Ο πατέρας μου το πήρε και το έριξε στο μπαξέ, πάνω σε άλλα ξερόκλαδα, για να καεί μαζί τους στον ξυλόφουρνο. Εγώ φύλαξα μερικά χρυσά φυλλαράκια του για να το θυμάμαι.

Την παράδοση του πουρναρόδεντρου την διατήρησα για χρόνια. Δέντρο κανονικό αγόρασα όταν γεννήθηκαν τα παιδιά μου. Αγόρασα και καινούρια στολίδια. Ανάμεσά τους έβαζα πάντα και εκείνα τα πρώτα, τα παλιά, κι ας είχαν χάσει τη λάμψη τους κι ας χαλούσαν την ομοιομορφία του συνόλου. Τα έβαζα μέχρι που ένα-ένα έσπασαν και χάθηκαν. Οι αναμνήσεις, ευτυχώς, παρέμειναν ολοζώντανες μέσα μου και κάθε χρονιά, όταν ανάβουν τα φωτάκια, γίνομαι πάλι παιδί. Μπροστά μου εμφανίζεται, ολόφωτο, το πουρναρόδεντρό μου και τα μάτια μου γεμίζουν, όπως και τότε, με δάκρυα χαράς. Στο πλάι μου στέκεται εκείνος ο υπέροχος θεός που, αν και δεν ήταν Άγιος και σίγουρα δεν τον έλεγαν Βασίλη, είχε καταφέρει να κάνει για μένα το θαύμα του.